

סגסג

"בפרי הארץ"

"פרשת צו"

"וּפְתוּזוּ אֶהָל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי־כֵן צִוִּיתִי" (פרק זו פסוק לה):

רבינו בחיי: הזהירם שלא יצאו מפתח אהל מועד יומם ולילה בשעת עבודה, כלומר עד שישלימו כל העבודה המוטלת עליהם באותו העת, והיא מצוה נוהגת לדורות שלא יניח כהן עבודה ויצא, וזהו שאמר בכהן גדול: (ויקרא כא, יב) "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל", אימתי אינו יוצא ואינו מחלל הוי אומר בשעת עבודה, ואם עשה כן חייב מיתה, שנאמר: "פן תמותו", ומכלל לאו אתה שומע הן.

ומה שהזהירם: שלא יצאו מן הפתח לא ביום ולא בלילה, כוונת הפסוק בשעות הראויות לישב שם, שהרי בשר ודם הוא מוכרח לעשות הענינים הגופניים, כיוצא בו אמר הכתוב בבנין ביהמ"ק: (מלכים - א ו, לח - ז, א) "ויבנהו שבע שנים, ואת ביתו בנה שלמה י"ג שנה", שאין לכלול בהם השבתות והמועדים, כי הכוונה בימים הראויים למלאכה, אף כאן הזהירם שלא יצאו מן הפתח בשעות הראויות לישב שם.

ובמדרש: (תנחומא שמיני, א) "ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה", אלו שבעה ימי אבלות של נדב ואביהוא, שהרי הקדוש ברוך הוא שמר על עולמו תחילה. באורו שהתאבל שבעה ימים על העולם שעתידי ליחרב בדור המבול, שנאמר: (בראשית ז, י) "ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ".

ואמרו שם: ומתאבלין על המת קודם שימות, אלא אדם שאינו יודע מה עתיד להיות אינו מתאבל עד שימות המת, אבל הקדוש ברוך הוא שידוע מה שעתידי להיות שמר על עולמו תחלה, אף כאן אמר הקדוש ברוך הוא: "ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים", שמרו על אחיכם שבעה כדרך ששמרתי אני את עולמי שבעה, וזהו שכתוב: "ושמרתם את משמרת ה'".

העמק דבר: ושמרתם את משמרת ה'. כבר ביארנו בס' בראשית כ"ו ה' דהכתוב קורא לימוד תורה שבע"פ בעיון משמרת, באשר הוא משמרת שקבע הקדוש ברוך הוא בעולם, והזהיר כאן דבשעה זו יעסקו בתורה לדעת איך לעשות עבודתם, ולא יהיה אח"כ שגגת תלמוד העולה זדון, וזהו פי' ולא תמותו. שלא תתחייבו חובת מיתה בידי שמים בעבודת המזבח בלי שום לב.

הרחב דבר: והנה במנחות דצ"ט ב' אי' א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד אפי' לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך, וקשה לי למאי דקדק בלשון שחרית וערבית לימא פרק א' ביום ופרק א' בלילה, בשלמא התם גבי לחם הפנים דקאמר ר"י אפי' סילק את הישנה שחרית ואת החדשה ערבית אין בכך כלום, רבותא נקיט אפי' סילק שחרית והי' כל היום בלי לחם, אבל לענין שינון פרק א' אין נ"מ אלא יום ולילה.

ונראה: שלמד מדכתיב והגית בו יומם ולילה, וכאן גבי משמרת ה' שהוא התלמוד כתיב ג"כ יומם ולילה, וכאן ודאי הכוונה שחרית וערבית, דעל ישיבה שבאמצע היום כבר הזהיר מטעם אחר, אלא על ישיבת שחרית וכלשון הירושלמי הנ"ל שימסור יום ללילה ולילה ליום, מזה למדו שיותר מסוגל אותו העת לשנות הפרק, וע' מש"כ בהע"ש סי' קמ"ג אות ג' בס"ד.

ושם ביארנו: דתלמוד דילן מחולק עם הירו' דלתלמוד דילן אין הצורך שימסור יום ללילה ולילה ליום אלא שחרית וערבית, ולהירו' מצוה לחבר יום ללילה ולילה ליום, ומש"ה תני' במכילתא שני פרקים שחרית ושני פרקים ערבית ע"ש עוד.

תורה תמימה: שבעת ימים - תניא, מנין לאבילות שבעת ימים מן התורה, א"ר יעקב בשם ר' זעירא, דכתיב ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה', כשם ששימר הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעת ימים כך אתם שמרו על אחיכם שבעת ימים (ירו' מו"ק פ"ג ה"ד)

ושמרתם: תניא, ר' יוחנן אמר, מלואים - כל הכתוב בהן מעכב בהן, מאי טעמא, רב משרשיא אמר, ושמרתם את משמרת ה' (עכובא), רב אשי אמר, כי כן צויתי - עכובא).

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' האם אפשר לחבר סעודת פורים ושבט יחד?

תשובה: אפשר אבל לא לכתחילה. {עיין סימן רע"א פסחים דף ק'. והמאירי שם}

ב' חיבר הסעודה האם אומר על הניסים בברכת המזון?

תשובה: לא. {עיין סימן קפח'}

חושן משפט

א' זרק מהמקלט גרוטאה והתגלה ששכנו הטמין בה הרבה כסף האם חייב לשלם?

תשובה: המוציא מחברו עליו הראיה. {עיין בבא קמא דף סב'}

ב' ניקה את התריסים בחומר חריף והזיק לשכנו שמתחתיו האם חייב לשלם?

תשובה: מזיק ברשות פטור. {עיין בבא קמא ל'}

אבן העזר

א' האם שושן פורים טוב לפני חדשות?

תשובה: אין זה פנים חדשות. {עיין סימן סב'}

ב' כתב בגט אדר סתם האם חל לאדר א' או לאדר ב' ?

תשובה: אדר א' כן אדר ב' לא {עיין סימן קכ"ו סעיף ו'}

יורה דעה

א' אומר שתיים מקרא ביום שישי וביום שישי שאחר פורים לא הרגיש טוב האם צריך לעשות התרת נדרים ?

תשובה: לא. {עיין פתחי תשובה ריד סק' א'}

ב' האם צריך לבדוק את המזוזה כל שנה מעוברת?

תשובה: כן. {עיין דרך ישרה}

"אין צו אלא לשון זירוז"

עלי תמר: ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם אלו כלי הדינין, דבשעת המשפט צריך לשום לפניו הכלי דיינים ומאי נינהו רצועה ומקל. ואצוה את שופטיכם בעת ההיא אמר ר"י כנגד מקל ורצועה, ופירש רש"י כ"מ שנאמר בו צו אינו אלא לשון זירוז ועל מה זירוז על המקל ורצועה שיהיו מטילין אימה על הציבור לשם שמים. ומבואר בקידושין פ"ג הי"א ובברכות פ"ג ה"א שמי ששגג בהוראה או שלא התעמק בהלכה כראוי דינו ללקות עיין שם. והנה בדרך כלל היה להרצועה והמקל מקום מיוחד אולם בשעת המשפט היה צריך לשים לפניו וזהו מה שאמר לו ע"ד הצחות הבא לך רצועה בעצמך כי אתה ראוי ללקות.

סנהדרין דף ז': וברש"י: כל צואה לשון זירוז הוא, דתניא כל מקום שנאמר בו צו, אינו אלא זירוז. ועל מה זירוז על המקל ועל הרצועה שיהו מטילים אימה על הציבור לשם שמים ע"כ. וכתב בספר שו"ת התעוררות תשובה (חו"מ סי' ב) ענין נפלא. דבזה מובן מנהגו של החתם סופר זצ"ל שמנהגו היה לשאת עמו מטה עם עטרה של כסף על ראשו ולמטה כמו טפח ממנו יש נקב, ומראשו נמשך לבתוך הנקב. וכרוך רצועה של עור שיוצא לחוץ. והיינו עפ"י דברי רש"י הנ"ל. להראות לעם הרצועה לייסרם בזה ולהזהירם ולהטיל עליהם אימה עכ"ד שם.

מסילת ישרים: (פרק ז) ושמרתם את המצות, מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, ואמרו (נזיר כג): לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שלפי שהקדימה בכירה לצעירה, זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל למלכות. ואמרו (פסחים ד): זריזים מקדימים למצוות. כי הזריזות היא מדת שלימות גדול אשר טבעו של האדם מונעה ממנו עתה. ומי שמתגבר ותופש בה כל מה שיוכל, הנה לעתיד לבוא יזכה לה באמת, אשר הבורא יתברך יתנה לו שכרו חלף מה שהשתדל אחריה בזמן עבודתו.

"מפרי הארץ" סימן - ע"ט-ע"י

בעניין: טלטול על ידי דבר אחר אם מותר בשבת ודיני מוקצה בשבת

א: ילד שבוכה ורוצה שאביו ירים אותו ויש לו ביד צעצוע יקר האם מותר להרימו?

תשובה: אסור.

ב: ומה הדין אם יש בידו גרוטאה ומה הדין אם נפלה הגרוטאה והוא בוכה שאביו ירים אותו?

תשובה: 1 מותר 2 אסור לטלטל בידיים אלא שייקח התינוק לבד.

ג: שכח את הארנק על הכיסא מה יעשה אם רוצה לישב?

תשובה: ינער את הכיסא שיפול הארנק.

ד: פרט לצורך שמירת דבר האסור ולצורך שימוש בהיתר: א' טלטול בגופו ב' טלטול מין הצד ג' ניעור?

תשובה: א' מותר ב' מותר רק לצורך היתר. ג' כנ"ל.

ה: גילה באמצע הרחוב שפלפון מונח ע"ג גגון העגלה האם מותר להמשיך ללכת או שצריך לנער ומה הטעם?

תשובה: (שע"ה צ"ז) מגן אברהם שאסור והשער הציון מפקפק.

ו: ג' קופסאות ובתחתונה יש היתר ובעליונה מוקצה האם התחתונה נחשבת בסיס לאיסור או לאיסור ולהתיר?

תשובה: בסיס לאיסור בלבד. {ביאור הלכה}

ז: תא בארון שיש שם ערמות חפצים זה על זה האם התחתונים נעשים בסיס לעליונים המוקצה?

תשובה: לא.

ח: סכין מילה שעומד למול בו בשבת האם הוי מוקצה בכניסת השבת, והאם מותר לטלטלו אחר המילה ומה יעשה כשצריך לפרוע ואם ירא שייגנב?

תשובה: מחלוקת אם יש מוקצה לחצי שבת ויש להחמיר וכשצריך לפרוע יתן לאחר והלה יוליכינו למקום שירצה ואם ירא שיגנב יכול לסמוך על המקילים.

ט: קופת צדקה שנשפכו המטבעות בשבת האם היא עצמה מוקצה ומה הדין אם נשפכו לפני בין השמשות?

תשובה: א' מוקצה. ב' מחלוקת ויש להחמיר כמוקצה מחמת חסרון כיס.

י: הניח בכוונה מעות בכיס מכנסיו ואחר כך בשבת הוצרך ללבוש המכנסים: א' האם מותר ב' והאם כשינער מותר ללבוש ג' ולהכניס ידו לכיס ומדוע ד' ומה הדין בכל זה בכיס החולצה?

תשובה: א' מותר ויש מחמירים אם יכול לנער. ב' מותר ג' אסור דהכיס עצמו נעשה בסיס ד' אסור כי הכיס על עיקר הבגד ונעשית בסיס.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד"

"בדין הקדמות קריאת המזילה לבי שנאנס מלקוראה בזמנה"
הרב נועם זיים טאוב שליט"א

מבואר בטור: וב"י סוף סימן תרפ"ח מחלוקת גאונים וראשונים האם קיים אף היום דין קריאה שלא בזמנה, באופן שיוצא לדרך ולא יהיה לו מגילה, שדעת רב עמרם גאון והרוקח והראב"ה הובא במרדכי והאו"ז והובא בהג"א, והר"ן והארחות חיים בשם הר"א מלוניל שבאופן זה יקרא אותה בעשרה כדין קריאה שלא בזמנה שצריך עשאה. והביא הטור שהעיטור חולק שהאידינא שאין קורים אותה אלא בזמנה, ה"ה ליוצא בשיירא.

והר"ן הביא צד שלישי מרבינו אפרים, שלענין י"ג נשארה התקנה קיימת מכיון שמשכח"ל אף היום קריאת י"ג אם חל י"ד בשבת (כשקדשו ע"פ הראיה) שיש להקדים, ואם כן ה"ה שיש לקרוא ביוצא לדרך בי"ג (וקצ"ע, שלתנא דמתני' כיון שנדחה משבת כבר נדחה לחמישי ליום הכניסה, ואם כן יקרא אף בי"ג. ושמא אף דין זה אינו אלא בזמן תקנת הכפרים שהיה משמעות ליום הכניסה ולא האידינא).

ומבואר: שבזמן תקנת הכפרים להקדים ודאי יכלו בכה"ג לקרוא שלא בזמנה. ועד שדעת רבינו אפרים שרק ביום י"ג שיש היכי תמצוי שינהג בו קריאה בזה"ז שייך לקרוא בו. והוא קצ"ע מה עניינו למה שבטלו את התקנה, שהרי לא שייך הטעם שבטלו את התקנה שעניניהם של עניים נשואים למקרא מגילה, לגבי היחיד. וכיון שמצד עצמו הוא זמן הראוי, במה הוא תלוי האם יש אופן של קריאה לכפרים בזמן זה. וצ"ל שנקטו שכיון שתכלית הקריאה לפירסומי ניסא, בזמן שאין אופן של הנהגה של איזה צבור לקרוא בזמן זה אינו נתפס לעם כזמן קריאה כדי שיהיה בזה פירסומי ניסא.

והכריע הטור: וכן פסק השו"ע שיקרא בלי ברכה. והוא קצ"ע, שהטור הביא מח' רב עמרם והעיטור, אך אחרי שהכריעו כמה וכמה ראשונים כרב עמרם מ"ט נחשוש לענין ברכה. אלא, שאף הרוקח כתב שיקרא בלי ברכה, ובדבריו צ"ע, שלא הביא מח' כדי להכריע לקרוא מספק בלי ברכה, אלא שמתחילה כתב שיקרא בלי ברכה. וצ"ב גדר הדבר, שעד כמה שבזה מצוותו מהיכי תיתי קריאה בלי ברכה. ושמא אינו אלא פירסומי ניסא בעלמא, ולא מעיקר קיום הדין. וצ"ע.

עוד כתב הב"י: בשם שבלי הלקט שבן עיר שיצא לדרך ולא יכל לקרוא בי"ד, יקרא בט"ו. ואם יש מי שמסתפק בדבר יקרא בלי ברכה. וכן סתם השו"ע בס"ח שבכה"ג יקרא בט"ו. וכתב הט"ז (ט) וא"ר שסתימת השו"ע שבזה קורא בלי ברכה, שרק מי שמסתפר בדבר יקרא בלי ברכה, אך משמע שעיקר הדין לקרוא בברכה. והמ"א ופר"ח חלקו עליו, שודאי אף בזה דינו לקרוא בלי ברכה. ולכא' מאי שנא מהדין לעיל של קריאה שלא בזמנה.

אמנם: אדרבה אף העיטור שכתב שלא לקרוא קודם זמנה, כתב להעמיד במה דברה הסוגיית בדף ה. בדין קריאה שלא בזמנה האם צריכה עשרה, ובאופן אחד כתב שאירי שחל י"ד בשבת שמקדימים, ועוד כתב שאירי בבני עיירות שנאנסו ולא קראו בי"ד, שאף שקודם י"ד אין לקרוא האידינא, אך בני עיירות יש להם לקרוא בט"ו אם נאנסו.

ומבואר ששאני ט"ו: וי"ל בב' אופנים, או שהוא זמן פורים בעצם, ואף שמצותה בי"ד בזה ודאי יש לדמות לכך שיכול לקרוא אף שלא בזמנה, מ"מ מדין מגילת תענית הרי שניהם ימי הפורים, למרות שכלפי מצוות היום זמנו של זה לא כזמנו של זה. ועי"ל שעכ"פ לא גרע משלא בזמנה בזמן תקנת הכפרים, שמ"מ הוא זמן שצבור קוראים בו. והרי הוא שפיר זמן קריאה למי שנאנס. **ומעתה:** קצ"ע דעת המ"א שהכריע כצד של השה"ל לקרוא בלי ברכה, שלכא' לדעת רב עמרם גאון ודעימיה ודאי קורא בברכה, והעיטור הוא החולק, ומודה בכה"ג, ועל מי נסמוך שלא לברך. ושמא יש לומר שהוא נידון לעצמו שאפשר שאף לרב עמרם גאון אינו מברך בו, מכיון שהתמעט להדיא שצריך היכר שיהיה זמנו של זה לא כזמנו של זה, שמא בזה הופקע שאין זה זמנו. (ויל"ע אם הוא שייך לדין בן ט"ו שקרא בי"ד האם יצא).